

Nr 426.

Av herr **Weijne**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 70, angående vissa ändringar med avseende å fortsättningsskolans anordnande.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 70 föreslås vissa ändringar i nu gällande bestämmelser angående anordnande av fortsättningsskola. Den viktigaste synes vara rätt för skoldistrikt med 7-klassig halvtidsläsande folkskola att anordna fortsättningsskola med endast en årskurs, varvid denna dock skall omfatta minst 360 undervisningstimmar.

Skall denna förändring få någon praktisk betydelse, synes dock en nedsättning av timantalet vara ofrånkomlig. Det torde med nuvarande förhållanden vara svårt för ett skoldistrikt att kunna pressa in en fortsättningsskola om nära tre månader under den tid, folkskolan icke pågår. Den sammanlagda undervisningstiden för en lärare skulle bli nära 11 månader utan avbrott, och några särskilda fortsättningsskollärare kunna på landsbygden näppeligen anställas. Det kan i detta sammanhang vara av intresse att konstatera, att föredragande departementschefen opponerar sig emot anordnande av fortsättningsskola i omedelbar anslutning till folkskolans vårtermin med motivering, att "en sådan anhopning av lärotiden medför ofta för såväl lärare som lärjungar en så väsentligt minskad duglighet för skolarbetet och fara för överansträngning, att anordningen redan av detta skäl får anses mindre önskvärd". Detta gäller givetvis i ännu högre grad, där en lärare skall sköta undervisningen i en fortsättningsskola 360 timmar utom folkskolans lärotid. Dessutom medför en dylik anordning för eleverna i den egentliga folkskolan den olägenheten, att deras sommarferier bli i hög grad inknappade. I vissa fall skulle de måhända ej omfatta längre tid än 2 å 3 veckor och under alla förhållanden ej överstiga en månad.

Enda möjligheten synes här vara en inknappning av lärotiden. Givetvis kunna däremot starka betänkligheter göra sig gällande. Vid en samlad undervisning torde dock exempelvis 300 timmar ej ge avsevärt sämre resultat än 360, fördelade på två årskurser. Längre lär dock en nedsättning ej böra sträcka sig.

Kungl. Maj:ts förslag har även en annan svaghet: propositionen saknar utredning om de ekonomiska konsekvenserna. I nuvarande fortsättningsskolor, byggda på 7-åriga halvtidsläsande folkskolor, undervisas i regel båda årskur-

serna gemensamt i en avdelning. Kostnaderna för staten bliva under sådana förhållanden statsbidrag till 180 undervisningstimmar, d. v. s. 450 kronor, om fortsättningsskolan är av den allmänna typen, något mera om den är yrkesbestämd. Anordnar man i stället ettårig fortsättningsskola med 360 undervisningstimmar, blir statens kostnad fördubblad. I propositionen meddelas, att det f. n. finnes 789 halvtidsläsande folkskolor, som äro 7-åriga. Härav framgår, att staten kan orsakas betydande merutgifter genom ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Enligt mitt förmenande bör ettårig fortsättningsskola endast i undantagsfall få anordnas på så sätt, att den orsakar staten ökad kostnad. Det torde av denna anledning vara nödvändigt att låta skolöverstyrelsen pröva i varje särskilt fall, om tillstånd till ettårig fortsättningsskola skall lämnas. Härigenom skulle säkerligen en ur både pedagogiska och ekonomiska synpunkter önskvärd centralisering av fortsättningsskoleväsendet befrämjas. Det bleve ett intresse för skoldistriktet att hänvisa elever från flera folkskolor till en fortsättningsskola, och man skulle bl. a. vinna, att undervisningen kunde delas på två eller flera lärare, varigenom faran för överansträngning bleve avsevärt mindre.

Även på en annan punkt finner jag Kungl. Maj:ts förslag mindre tillfredsställande.

Jag tillät mig att vid förra årets riksdag med kammarens medgivande interpellera statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående fortsättningsskolan i Hyssna församling. Man har där 8-årig halvtidsläsande folkskola, och församlingen hade begärt att få anordna fortsättningsskola med endast en årskurs. Statsrådet förklarade i sitt interpellationssvar, att han ansåg av riksdagen fastställda grunder för fortsättningsskolans organisation hindra ett bifall till församlingens framställning. Att avge proposition till riksdagen endast för denna saks skull ansågs heller icke kunna komma i fråga. Emellertid utlovade statsrådet att i ett större sammanhang upptaga till behandling jämväl frågan om fortsättningsskolans organisation i Hyssna.

I propositionen erinras härom. Föredragande departementschefen anför bl. a.:

”Skolöverstyrelsen har formulerat sitt ändringsförslag så, att fortsättningsskolkursen må kunna sammanföras till en årskurs med minst 360 undervisningstimmar för sådana lärjungar som vid läsårets slut avgått från folkskolans sjunde årsklass. Bokstavligen innefattar denna formulering icke fallet Hyssna, där, såsom förut nämnts, folkskolkursen är åttaårig. Detta fall är emellertid enastående i sitt slag, och det synes mig med hänsyn därtill, som om överstyrelsens förslag kunde godtagas, om man därmed underförstår vad jag finner självklart, nämligen att om *sjuårig* folkskola berättigar till anordnande av ettårig fortsättningsskola, detta desto hellre bör gälla det fall, att folkskolan är *åttaårig*. Erfordras beträffande Hyssna något förtydligande besked, torde sådant kunna lämnas av Kungl. Maj:t.”

Som synes sträcker sig statsrådet inte längre, än att han vill jämställa Hyssnas åttaåriga folkskola med de sjuåriga och ge Hyssna skoldistrikt samma möjlighet att anordna ettårig fortsättningsskola med 360 undervisningstimmar. Enligt mitt förmenande kunna inga skäl anföras, varför man ej kan gå ytterligare ett steg och villfara församlingens önskan om fortsättningsskola med 180 timmar. Man har i Hyssna ett åttonde folkskoleår med omkring 500 undervisningstimmar. Detta är givetvis vida värdefullare än 180 timmar i fortsättningsskolan. Att märka är slutligen, att eleverna i Hyssna äro ett år äldre och sålunda i besittning av större förståndsmognad, när de delta i fortsättningsskolans undervisning.

Med stöd av det anförda tillåter jag mig vördsamt föreslå,

att riksdagen måtte besluta följande ändringar och tillägg till Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 70 angående fortsättningsskolas anordnande:

1) Skolöverstyrelsens bifall skall erfordras för anordnande av fortsättningsskola med endast en årskurs för elever, som avgått från folkskolans sjunde årsklass.

2) Dylig fortsättningsskolekurs skall omfatta minst 300 undervisningstimmar.

3) I skoldistrikt, som vid halvtidsläsande folkskola anordnat obligatorisk åttonde årsklass, må för lärjungar, som vid läsårets slut avgå från nämnda klass, fortsättningsskolan kunna anordnas med allenast en årskurs, omfattande minst 180 undervisningstimmar.

Stockholm den 18 februari 1928.

Josef Weijne.

I motionens syfte i punkt 3) instämma:

Birger Petersson.

K. A. Ryberg.

Edvin Leffler.

Otto Johansson.

